

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Павлоградська міська територіальна громада
Дніпропетровська область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	5
Основні терміни та поняття.....	6
Аналіз результатів дослідження.....	7
Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	7
Місцеві житлові програми Павлоградської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО.....	12
Національні житлові програми, які реалізуються в Павлоградській МТГ.....	15
Кредитні житлові програми.....	16
Інформаційна доступність.....	18
Висновки.....	18
Рекомендації.....	19

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Суппорт Сервісез”» у межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
 - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
 - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
 - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.
3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.

4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.
5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «єОселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об’єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).
- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб,

які перемістилися у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).

- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності,

що надаються людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов'язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) **це дослідження не охоплює.**

Аналіз результатів дослідження

Павлоградська МТГ розташована у новоствореному Павлоградському районі Дніпропетровської області. Адміністративний центр — місто Павлоград. Площа громади — 59,1 км², населення — 104 225 людей (станом на 2020 рік). Утворена у 2020 році відповідно до розпорядження КМУ «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Дніпропетровської області» (від 12.06.2020 № 709-р), з територією та населеними пунктами Павлоградської міської ради Дніпропетровської області у складі.

З метою отримання статистичних даних про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов у Павлоградській МТГ, було надіслано інформаційні запити до Павлоградської міської ради. Відповіді отримані у встановлені строки та проаналізовані. Питання запиту не були висвітлені у повному обсязі, тому виникла необхідність подання уточнювальних запитів.

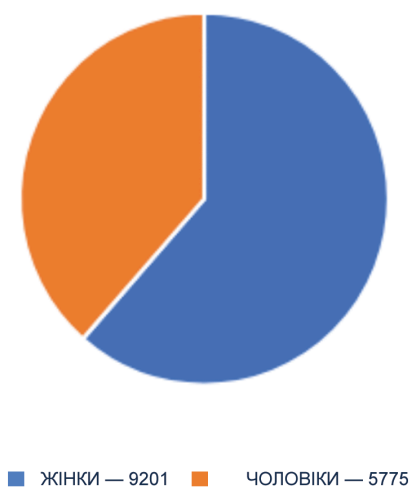
Визначено, що на території Павлоградської МТГ реалізуються національні житлові програми, місцеві нормативно-правові акти, спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема за підтримки міжнародних грантів.

Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

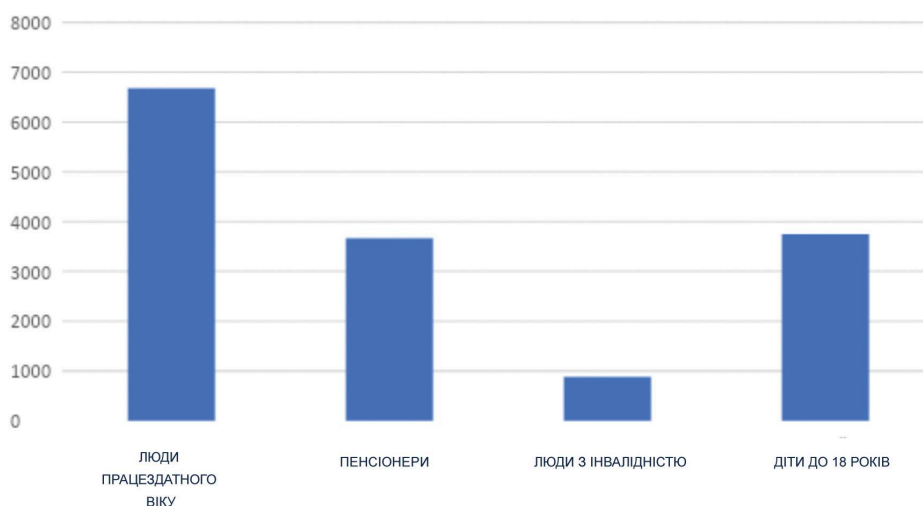
Станом на березень 2024 року у Павлоградській міській територіальній громаді зареєстровані такі ВПО (*таблиця*).

<i>Категорії</i>	<i>Кількість</i>
Зареєстровані ВПО з 2022 року	18 986
Сім'ї ВПО	11 219
Люди працездатного віку	6675
Пенсіонери	3670
Люди з інвалідністю	880
Діти до 18 років	3751

Розподіл за статтю

Розподіл за соціальним статусом

Станом на 18.03.2024 на обліку громадян, які потребують надання тимчасового житла з фонду житла для тимчасового проживання ВПО, перебували 303 сім'ї (740 людей) (відповідно до [Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495](#) та Рішення виконавчого комітету Павлоградської міської ради

«Про формування, облік та надання житла для тимчасово переміщених осіб» (від 11.01.2023 № 4, [зі змінами](#)).

Згідно з інформацією [Павлоградської міської ради](#), станом на 25.04.2024 у громаді зареєстровані такі ВПО (*таблиця*).

<i>Категорії</i>	<i>Кількість</i>
Зареєстровані ВПО (всього)	18 572
Зареєстровані ВПО з 2022 року	14 169
Сім'ї ВПО	10 525
Жінки	8823
Чоловіки	5346
Люди працездатного віку	6062
Пенсіонери	3657
Люди з інвалідністю	898
Діти до 18 років	3552

Станом на 25.07.2024 на обліку громадян, які потребують надання тимчасового житла з фонду житла для тимчасового проживання, перебувають 347 сімей ВПО (834 людини).

У 2023 році отримали тимчасове житло з фонду житла для тимчасового проживання три родини ВПО. Станом на липень 2024 року отримали квартири дві родини ВПО, дві квартири — на стадії підготовки документів.

Органи місцевого самоврядування тергромади ухвалили такі рішення, пов'язані із забезпеченням житлових прав ВПО:

- Рішення виконкому Павлоградської міської ради [«Про формування, облік та надання житла для тимчасово переміщених осіб»](#) (від 11.01.2023 № 4).
- Рішення виконкому Павлоградської міської ради [«Про внесення змін до рішення виконавчого комітету Павлоградської міської ради від 11.01.2023 № 4 “Про формування, облік та надання житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб”»](#) (від 25.10.2023 № 1620).

Відповідно до Рішення «Про формування, облік та надання житла для тимчасово переміщених осіб», фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, формується Управлінням комунального господарства та будівництва Павлоградської міської ради шляхом: викупу (придбання) житла; будівництва нового житла; реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові; передачі житла

в комунальну власність; капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення. До фонду можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення.

Джерелами фінансування формування фонду житла можуть бути кошти державного, місцевих бюджетів, міжнародних донорів, добровільні внески фізичних і юридичних осіб, інші незаборонені законодавством джерела. У разі використання коштів міжнародних донорів (міжнародна технічна допомога) умови формування фонду житла, а також надання такого житла ВПО для тимчасового проживання можуть бути визначені окремими угодами з такими міжнародними донорами та іншими документами, прирівняними до них. Потреба в житлових приміщеннях визначається в розмірі не менше 6 м² на одну людину. Житлові приміщення з фонду надаються з урахуванням потреби різних соціальних груп з метою забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків.

На сайті Павлоградської міської ради та у відповідях на запити відсутня інформація про проведення аудиту житлових потреб ВПО, чітка актуальна інформація про надане тимчасове житло, про порядок наповнення фонду тимчасового житла та його розподілення.

Відповідно до наданої інформації, вісім сімей ВПО отримали квартири у межах Програми «Придбання у комунальну власність житла для надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам на 2021 рік» (затверджена Рішенням виконавчого комітету Павлоградської міської ради від 09.02.2022 № 79). Крім того, отримали тимчасове житло з фонду житла для тимчасового проживання ВПО: 2020 рік — дві сім'ї (квартири повторного заселення), 2021-й — чотири сім'ї (квартири повторного заселення), 2022-й — п'ять сімей (квартири повторного заселення), 2023-й — три сім'ї (квартири повторного заселення). На 2024 рік видатки для формування житлового фонду соціального житла та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не заплановані.

Станом на початок 2024 року в черзі на отримання житла перебували 740 людей (303 родини), потреба у впорядкованому, окремому житлі для тривалого проживання висока.

Загальний фонд соціального житла і житла для тимчасового проживання наразі включає наявні сім квартир для людей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. На соціальному квартирному обліку станом на 18.03.2024 перебувають чотири людини з числа ВПО (люди з числа дітей, позбавлених батьківського піклування).

Субвенція з державного бюджету місцевому бюджету для формування фонду тимчасового житла для ВПО (субвенція 70/30) надавалась тільки у 2021 році у межах Програми «Придбання у комунальну власність житла

для надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам на 2021 рік». Придбано вісім квартир на загальну суму 3 725 000,00 грн.

За рахунок Фонду ліквідації наслідків збройної агресії у 2023 році розпочато реалізацію проєкту «Реконструкція гуртожитку по вул. Промислова, 9/2 у м. Павлоград Дніпропетровської області (житло для ВПО)». Проєкт передбачає облаштування 63 квартир. Розрахункова кількість мешканців у будівлі — 170 людей. Загальна кошторисна вартість проєкту — 165 200 000,00 грн. У 2024 році продовжуються будівельно-монтажні роботи на даному об'єкті. Слід зазначити, що у [ЗМІ](#) наявна інформація про суттєву переплату за цими роботами.

Питання соціальної інтеграції ВПО, усунення перешкод у реалізації їхніх прав і свобод, забезпечення доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг, а також створення умов для розкриття потенціалу і посилення можливостей ВПО у громадах, які їх приймають, надзвичайно актуальне. У Павлоградській МТГ є потреба у проведенні опитування щодо житлових потреб ВПО (оцінка потреб).

Наразі *опитувальний лист для ВПО у громаді не затверджувався, опитування оцінки потреб ВПО не проводилось*. Відбуваються лише вибіркові перевірки достовірності відомостей, наведених у заяві про отримання компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) ВПО, шляхом відвідування місця розміщення ВПО.

[Офіційний сайт](#) Павлоградської МТГ містить інформацію про створення Ради з питань ВПО; проєкт Рішення «Про результати впровадження заходів з підвищення інвестиційної спроможності міста Павлоград у 2024 році»; інформацію про реконструкцію гуртожитку (м. Павлоград, вул. Промислова, 9/2); внесення змін до Рішення виконкому «Про затвердження Положення про комісію з питань виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та її складу» (від 14.04.2021 № 290); проєкт Рішення «Про хід виконання Програми “Реформування житлово-комунального господарства та об'єктів благоустрою міста Павлоград на 2020–2024 роки”» за 2023 рік; загальну інформацію про Програму «Прихисток».

Щодо житлових питань інформація отримана у повному обсязі та у встановлені строки (лист від 21.03.2024 № 872/0/2-24).

Відповідно до внутрішніх документів Ради з питань ВПО, які містяться на сайті Павлоградської міської ради, ВПО отримують методичну і юридичну допомогу в межах меморандумів, укладених з благодійною організацією «Благодійний фонд “Стабілізейшен Суппорт Сервісез”» та БФ «Право на захист».

Місцеві житлові програми Павлоградської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО

Згідно з інформацією, наданою у листах Дніпропетровської обласної ради (від 16.02.2024 № вих-430/0/2-24) та Дніпропетровської ОВА (від 16.02.2024 № 09-153/0/49-24), на території області діють:

- [Комплексна програма підтримки](#) внутрішньо переміщених осіб у Дніпропетровській області на 2023–2025 роки (затверджена Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 28.07.2023 № 299-17/VIII).
- [Комплексна програма соціального захисту](#) населення Дніпропетровської області на 2020–2024 роки (затверджена Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 13.12.2019 № 534-20/534-20/VII).

Так, п. 4 переліку завдань і заходів Комплексної програми підтримки внутрішньо переміщених осіб у Дніпропетровській області на 2023–2025 роки передбачає реалізацію заходів для забезпечення гідних умов проживання ВПО.

Відповідно до Звіту про хід виконання Комплексної програми у I півріччі 2024 року, погоджений обсяг фінансування заходів для забезпечення житлових прав:

- Здійснення функцій замовника з проектування та будівництва житла для ВПО — 96 760,00 грн (кошти місцевого бюджету).
- Виконання ремонтно-будівельних робіт (фактично профінансовано): 13 406 780,00 грн (реконструкція об'єктів у с. Олександрівка та с. Балівка під тимчасове житло для ВПО).
- Відшкодування комунальних послуг, спожитих мешканцями модульного містечка: 4 635 060,00 грн (кошти місцевого бюджету).

[Постанова КМУ](#) «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495) затверджує Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО.

Передбачено, що фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами шляхом:

- викупу (придбання) житла;
- будівництва нового житла;
- будівництва (нового будівництва, реконструкції) будівель для тимчасового проживання ВПО відповідно до пп. 1 п. 9–3 розділу V «Прикінцеві положення» Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові;

- передачі житла в комунальну або державну власність;
- капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення.

До фонду можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення. Тобто напряду передбачено, що функції формування фондів тимчасового житла для ВПО та облік ВПО покладено на органи місцевого самоврядування.

Наразі наявне лише Рішення виконавчого комітету Павлоградської міської ради «Про формування, облік та надання житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 11.01.2023 № 4), яке не можна назвати комплексним механізмом вирішення житлових прав ВПО.

Є потреба в ухваленні програми, спрямованої на інтеграцію ВПО у Павлоградську громаду, унесенні змін та доповнень до чинних програм соціального захисту щодо додаткової соціальної підтримки.

Протягом 2023–2025 років запланована реалізація проєкту «Реконструкція гуртожитку по вул. Промислова, 9/2 у м. Павлоград у Дніпропетровській області (житло для ВПО)». 2023 року в межах цього проєкту для виконання ремонтно-будівельних робіт профінансовано: з державного бюджету — 22 114 450,00 грн, з місцевого — 198 300,00 грн. На 2024 рік заплановане отримання фінансування з державного бюджету (92 735 300,00 грн).

Діяльність Ради з питань ВПО при Павлоградській міській раді

Згідно з Рішенням Ради з питань ВПО при Павлоградській міській раді (від 12.12.2023 № 1), протягом 2024 року заплановані такі заходи, спрямовані на сприяння вирішенню житлових питань ВПО: аналіз житлових програм (державних, регіональних та місцевих), інформування про них ВПО; проведення консультацій з органами місцевого самоврядування про створення фондів житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО; моніторинг місць тимчасового проживання ВПО.

Відповідно до протоколу № 2 засідання Ради з питань ВПО (від 19.04.2024), створено робочу групу щодо забезпечення ВПО житлом, ухвалено Положення про робочу групу з питань ВПО при Раді з питань ВПО Павлоградської міської ради.

Згідно з інформацією, наданою головою Ради з питань ВПО:

- Рада створена відповідно до вимог чинного законодавства у складі 24 членів (12 — ВПО, 4 — представники громадських організацій, 8 — посадові особи). На засіданнях Ради з питань ВПО присутня заступниця міського голови, запрошуються посадові особи.

- Загалом Рада задоволена співпрацею з представниками органу місцевого самоврядування.
- Рада отримує організаційну та правову допомогу від співробітників БО «БФ “ССС”», БФ «Право на захист».
- Представників ради не запрошували на робочі зустрічі органу місцевого самоврядування, засідання, комісії, комісії з житлових питань, у громадську раду (аналіз покинутих приміщень, відумерла спадщина).
- У черзі на отримання житла перебувають 330–350 ВПО, що не відповідає реальним потребам у забезпеченні житла ВПО, які мешкають у громаді. Серед причин цього — небажання реєструватися як ВПО (здебільшого чоловіки), небажання займатися поданням документів, необхідних для отримання статусу особи, що потребує поліпшення житлових умов, особи, що потребує тимчасового або соціального житла (складність, зневіра тощо).
- На території громади наявні такі проєкти, спрямовані на забезпечення житлом ВПО: модульне містечко (заселене з 2014 року), відбувається виселення з гуртожитків; ремонт будівлі для 72 родин, попереднє планування ремонту ще в одній будівлі (дитячий садочок).
- Наявні окремі випадки адресної допомоги, спрямовані на відшкодування оренди, з боку міського голови, ДТЕК (індивідуальні підтримувальні програми).

Павлоградська міська рада повідомила, що з квітня 2015 року відбувається облік ВПО, які потребують надання житла. Згідно з Постановою КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495, зі змінами), ведеться облік громадян, які потребують надання тимчасового житла. Станом на 12.06.2024 на такому обліку перебувають 979 людей (327 родин). Крім того, наголошується на постійній інвентаризації житлового фонду шляхом ведення реєстру житла, яке тривалий час пустує або є безхазяйним. За даними реєстру здійснюється позовна робота щодо проблемних квартир комунальної та приватної форми власності.

Національні житлові програми, які реалізуються у Павлоградській МТГ

1. Програма компенсації оренди житла, житлово-комунальних послуг («Прихисток») на виконання Постанови КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб» (від 19.03.2022 № 333).

2. Додаткова соціальна підтримка ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та відповідають вимогам Постанови КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 19.10.2016 № 280). Інформація про наявність цієї категорії людей не була надана.

3. Постановою КМУ від 04.10.2017 № 769 затверджено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, передбаченої Законом про Державний бюджет України на відповідний рік. Мінреінтеграції є головним розпорядником субвенції, що може надаватися місцевим бюджетам згідно з цією Постановою КМУ.

Відповідно до п. 3 Порядку та умов, субвенція спрямовується зокрема на:

- Будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності, зокрема об'єктів соціального призначення, для надання житлових приміщень ВПО.
- Реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності для надання в тимчасове користування ВПО.
- Придбання в комунальну власність житла для надання в тимчасове користування ВПО.
- Придбання в період дії воєнного стану паливної деревини для безоплатної видачі населенню на територіях, прилеглих до зони проведення воєнних (бойових) дій, а також на компенсацію витрат, пов'язаних із доставкою паливної деревини.

Кредитні житлові програми

Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — *Держмолодьжитло*) є виконавцем низки державних та регіональних програм, мета яких — забезпечення житлом ВПО. Такі програми реалізуються відповідно до:

1. Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980).
2. Порядку пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451). Фінансування відбувається за рахунок грантових коштів Уряду Федеративної Республіки Німеччини через KfW.

Діють вісім місцевих житлових програм (шість обласних — у Вінницькій, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській областях; дві міські — у Тернополі та Харкові), затверджені органами місцевого самоврядування. Передбачене забезпечення житлом ВПО шляхом надання пільгового кредиту або бюджетної підтримки.

Кількість зареєстрованих заяв від ВПО в усій Україні щодо участі у житлових програмах з 2021 року:

- Порядок № 980: 2021 рік — 9051; 2022 рік — 9117; 2023 рік — 9185; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 9215.
- Порядок № 451: 2021 рік — 22 286; 2022 рік — 30 505; 2023 рік — 35 244; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 36 472.

Кількість ВПО, які скористалися житловою Програмою в Україні

Документ	2021		2022		2023		2024		Разом	
	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн
Порядок № 980	11	13,6	7	7,4	6	10,1			24	31,1
Порядок № 451	241	280,1	332	487,6	94	166,7	2	3,3	669	937,7
Місцеві програми	12	8,3			8	7,9	1	1,1	21	17,3

Загальна кількість поданих заяв від ВПО через мобільний додаток порталу «Дія» в Україні з 01.08.2023 — 15 856.

Детальна інформація щодо активності Держмолодьжитла у Павлоградській МТГ відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації програми в розрізі громади.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — **ПрАТ «Укрфінжитло»**) утворено для розвитку іпотечного кредитування, зокрема забезпечення громадян України житлом. 100% акцій ПрАТ «Укрфінжитло» належить державі в особі Міністерства економіки України. Зокрема, ПрАТ «Укрфінжитло» є виконавцем державної Програми іпотечного кредитування «ЄОселя», що реалізується відповідно до [Постанови КМУ](#) «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України» (від 02.08.2022 № 856). Цією Програмою можуть скористатися ВПО.

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», обсяг фінансування цієї Програми у 2023 році становив 8,849 млрд грн (5855 кредитів). Обсяг фінансування у 2024-му, відповідно до фінансового плану, становить 19,2 млрд грн. Інформація щодо кількості ВПО та кількості виданих кредитів у Дніпропетровській області за 2023 та 2024 роки надана у таблиці.

<i>Область</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2023 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2023 рік, млн грн</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2024 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2024 рік, млн грн</i>
Дніпропетровська	3	5	5	10

Детальна інформація щодо активності ПрАТ «Укрфінжитло» у Павлоградській МТГ відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації програми в розрізі громади. Інформації щодо державної Програми «ЄВідновлення» також немає.

Житлові програми для ВПО, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації, у тергромаді відсутні.

Інформаційна доступність

Для аналізу доступності інформації про житлові програми у Павлоградській МТГ було опрацьовано [сайт територіальної громади](#).

На цьому сайті наявний розділ «Рада з питань ВПО». Але відсутня загальна інформація, викладена в окремому розділі, щодо національного та місцевого регулювання соціального захисту ВПО, зокрема про задоволення житлових потреб ВПО, національні та регіональні програми, допомогу міжнародних гуманітарних організацій, відповідального заступника міського голови із захисту прав ВПО.

Пошук за ключовими словами «ВПО», «внутрішньо переміщені особи» не дає можливості зрозуміти спроможності ВПО щодо реалізації та захисту своїх житлових прав. Немає даних про алгоритми правового регулювання, відповідальних осіб тощо. Здебільшого на сайті розміщена загальна застаріла інформація.

Висновки

1. *Відсутність ВПО на квартирному обліку.* Станом на березень 2024 року у Павлоградській МТГ зареєстровані 18 986 ВПО, на обліку на отримання житла перебувають 740 людей. Це свідчить про можливі недоліки в системі обліку та оцінки реальних житлових потреб ВПО і вказує на необхідність покращення методів збору та аналізу даних щодо житлових потреб ВПО.
2. *Недостатність місцевих цільових програм.* Місцеві цільові програми, спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема постійним чи соціальним, не затверджувалися. Наявне лише Рішення виконкому щодо тимчасового житла. Видатки на 2024 рік для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не виділялися. Це свідчить про недостатню увагу до довгострокових житлових рішень, що є критичним для забезпечення стабільності ВПО.
3. *Відсутність інвентаризації житлових фондів.* Відсутність інформації про повну інвентаризацію та облік наявних житлових фондів, які можуть бути використані для тимчасового чи постійного розміщення ВПО, є значною проблемою. Необхідно провести інвентаризацію житлових фондів для оцінки можливостей використання їх для розміщення ВПО.
4. *Недостатня інформаційна підтримка.* Офіційний сайт громади не має достатньої інформаційної підтримки ВПО щодо житлових програм

та їх реалізації. Це ускладнює доступ до відповідних послуг та програм, що є критичним для забезпечення житлових прав ВПО.

5. *Відсутність опитування потреб ВПО.* У Павлоградській МТГ не проводилось опитування щодо житлових потреб ВПО (оцінка потреб). Це ускладнює планування і реалізацію ефективних програм підтримки, оскільки немає точної інформації про потреби ВПО.
6. *Недостатня підтримка міжнародних та національних програм.* Співпраця з міжнародними донорами та національними програмами залишається обмеженою. Це знижує можливості громади щодо реалізації проєктів, спрямованих на забезпечення житлових потреб ВПО.

Рекомендації

На загальнонаціональному рівні:

- Розробити стратегію нової житлової політики, яка відповідала б сучасним викликам і передбачала б механізми реалізації житлових прав ВПО.
- Ухвалити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі екстреного, тимчасового та постійного житла.
- Підвищити спроможність Рад з питань ВПО шляхом розроблення нормативно-правових актів, які б містили методичні рекомендації та правові механізми їх впливу на реалізацію і захист житлових прав ВПО.
- Збільшити фінансування шляхом залучення додаткового фінансування з боку міжнародних організацій, країн-донорів та грантових програм для будівництва нового житла для ВПО.
- Розробити механізм компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації.
- Широко інформувати ВПО щодо вимог і процедур участі в житлових програмах на національному та місцевому рівнях.

На локальному рівні:

- Створити та максимально наповнювати розділ «Інформація для ВПО» на сайті громади (щодо прав ВПО, зокрема житлових, наявних національних і локальних житлових програм).
- Покращити навігаційну доступність сайту (об'єднати розділи «Рада з питань ВПО» та «Інформація для ВПО»).
- Розробити всі можливі варіанти створення фонду тимчасового житла для ВПО (будівництво, реконструкція та переобладнання нежитлових приміщень на житлові).

- Затвердити порядок розподілу житла з фонду тимчасового житла для ВПО, залучивши представників Ради з питань ВПО.
- Розробити систему відкритих списків людей, які потребують житла з фонду тимчасового проживання (із розміщенням на офіційному сайті).
- Додати зразки заяв для отримання житла з фонду тимчасового житла для ВПО на сайт громади.
- Передбачити в місцевому бюджеті кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО.
- Провести інвентаризацію житлових фондів, які можуть бути переведені у фонди житла для тимчасового проживання ВПО та фонд соціального житла.
- Продовжити співпрацю з міжнародними донорами для реконструкції та побудови соціального/тимчасового житла для ВПО.
- Визначити вільні земельні ділянки для потенційних донорів з метою нового будівництва житла для ВПО.
- Напрацювати стратегію довгострокових житлових рішень для ВПО із залученням міжнародних гуманітарних організацій.
- Використовувати позитивний досвід інших громад для реалізації рішень щодо забезпечення житлових прав ВПО.
- Інформувати ВПО про вимоги і процедури участі у житлових програмах на національному та місцевому рівнях, підвищуючи їхню обізнаність про можливості та механізми отримання тимчасового і соціального житла.

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізаційні Суппорт Сервісез»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізаційні Суппорт Сервісез"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.x.com/SSS_Ukraine)